



Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In quo hæreses & mores Pelagij contra naturæ humanæ sanitatem, ægritudinem & medicinam ex S. Augustino recensentur ac refutantur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

22. De adjutorio justitiæ seu gratiæ habitualis Pelagianorum. Sententia declaratur ex virtutibus acquisitis, & remissione peccatorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13650

1. ad Cor. 10 *siue manducatis, siue bibitis, siue aliud quid agitis, omnia in nomine Domini agite.* Quae omnia commendant illam Dei gratiam qua omnia opera nostra in honorem nominis Domini aguntur & referuntur; qua gressus hominis à Deo diriguntur ut viam eius velit; qua arbitrium hominis à Deo regitur; qua ex laqueis tentationum pedes hominis eruantur. Quae sanè gratia non concursus generalis est; communis omnibus qui suo reguntur arbitrio, sed verissima propriissimaque Christi gratia ad omnes omninò bonas actiones necessaria, etiamsi naturales aut civiles tantummodo esse videantur. Nam omnia ista citata Scripturae loca frequenter ad illam Dei gratiam alluendam. Divus Augustinus usurpat: *Vides, inquit, quia ubique Domini virtus studijs cooperatur humanis, ut nemo possit adificare sine Domino, nemo custodire sine Domino, nemo quicquam incipere sine Domino.* Et ideo iuxta Apostolum: *siue manducatis siue bibitis, omnia in Dei gloriam facite.* Verba ex Divo Ambrosio sumpta sunt: quibus generalissime probat nullas omninò actiones, nempe bonas, videantur licet esse naturales, posse fieri sine gratia beneficio: & ideo eandem quam Hieronymus profert Scripturam siue manducamus, siue bibimus, omnia in Dei gloriam esse facienda. Et libro de gestis Pelagij de-

Lib. de grat. Christi, c. 44. Ex Divo Ambrosio lib. sine Domino, nemo custodire sine Domino, nemo quicquam incipere sine Domino.

Epist. 3.

A clarat & probat illam ejus sententiam quam & Hieronymus protulit, qua omnes sup arbitrio seu voluntate Pelagius regi dixit, quasi Deus neminem regat; tanquam verè Christi gratiae contrariam ab Episcopis esse damnatam. Vnde & ipse Pelagius ut testis est Augustinus, quid mali sonarem illa verba per se, responditque *ibid. c. 3.* se hoc dixisse propter liberum arbitrium, hoc est quod homo in omnibus actionibus suis haberet liberum arbitrium: & continuo subiecit ad frangendam impietatis invidiam: cui Deus adiutor est eligenti bona. Ex quibus omnibus liquet, non tam auxilium concursus generalis, quam verè gratiae ab actionibus illis naturalibus curvandi digitem; movendi manum, sedendi, standi &c. Pelagianos removisse: Ab illis inquam, quatenus actiones bonae sunt & gratiae Deo. Nam si de illis ut naturalibus tantum sermo est, tanquam quibus concursus Dei generalis non sit necessarius, neque Pelagius sane, neque Hieronymus quicquam ad rem loquitur. Nam nec ille probat hominem in ullo actu recte vivere posse sine gratia Dei: Nec iste probat male Pelagium concursum illum generalem ab actibus naturalibus sustulisse.

B

De adjutorio justitiae seu gratiae habitualis. Pelagianorum sententia declaratur, ex virtutibus acquisitis & remissione peccatorum.

CAPVT XXII

HABITVS voluntatis tam malos quam bonos, adeoque justitiam quandam habitualem quae humanorum actuum exercitio paratur, Pelagianos admisisse, neque ullum libertatis praesudicium ex eo veritus esse certissimum est: Quid enim sunt aliud illae quas afferunt bonae & malae consuetudines nisi virtutes & vitia? Et quid illa nisi habitus quidam boni & mali? De malis illis consuetudinibus satis superque libro quarto diximus. De bonis res perspicua est passim obvia & ex professo tradita. Virtutes enim longo studio & consuetudine inferi posse docent atque formari. Consuetudo est, inquit Pelagius, qua aut vitia aut virtutes alit, quaeque in his plurimum valet, cum quibus ab mente atate simul creverit. Et infra: Dum adhuc mobilis est aetas, & animus deo facilis, exercenda boni consuetudo, & iugi meditatione consuevanda est. Occupandum est optimum ingenium & sanctae conversationis usus altius inserendus est. Tunc vero ad perfectionis fastigium animus ascendit & longae consuetudinis beneficio utitur ad benevendi facultatem: & virtutes suas ipse etiam miratus, quodammodo in se putabit natum esse quod didicit. Et in eadem Epistola: Nam si illi etiam qui longo peccandi usu bonum quodammodo obruere natura, instaurari per penitentiam possunt, & mutata voluntate vivendi consuetudinem consuetudine extinguere,

supra lib. 4. c. 6.

Epist. ad Demet.

ibid.

A & optimi quique de pessimis fieri &c. Ecce quam perspicue bonos habitus adeoque virtutes inferi, & bonis habitibus malos extingui tradit; totumque istud negotium non esse nisi usus & consuetudinis. Vnde aliquanto inferius: *ieiunare, abstinere, pascere, vigilare, non in studio opus habent quam voluntate &c. Mores vero mutare, singulaque virtutes animi firmare in se, atque perseverare, grandis studij est & longae consuetudinis.* Sed quid opus pluribus? Vna Pelagianorum capitalis est sententia etiam Palestina Synodo ex discipuli scriptis objecta Pelagio, qua dicunt: *Vnum quemque hominem omnes virtutes posse habere & gratias.* Iam verò quid virtutes nisi habitus quidam boni sunt, & quaedam animi habitualis justitia? Sed hanc, ut ex allatis testimonijs manifestum est, non infundi divinitus, sed bene vivendi consuetudine parari volunt: Nullum igitur dubium esse potest, quin adjutoria ista habitualia, quae sive in malum sive in bonum accedunt voluntati per habitus vitiorum virtutumque Pelagiani agnoverint, nec ullum ex eis praesudicium libertati veriti fuerint. Subfint enim perfecte nutui voluntatis ut cum illa in actum influant vel non influant, non minus atque ipsa voluntatis potentia. Sunt enim adjutorium *possibilitatis* nullo modo voluntatis aut actionis. Tribuunt enim potentiae

ibid.

Lib. de gestis Pelag. c. 142.



voluntatis posse si velit, non autem ut velit aut agat: quia habitibus utimur quando volumus.

Major itaque difficultas & controversia est, utrum unquam Pelagiani infusam illam justitiam & gratiam habitu permanentem qua homo justificatur & sanctificatur, agnoverint. Cujus quæstionis pars negativa à ple-risque defenditur: quamvis in hanc opinio-nem non tam compertæ veritatis certitudine, atque securitate, quam præconceptæ senten-tiæ suæ tuendæ necessitate prolapsi sint. Neque enim aliter tueri se posse putant per solam ha-bitualem gratiam nonnulla legis mandata ser-vari posse & actus nonnullos bonos fieri, nisi Pelagius etiam illam negasse statuatur.

Sed si omnes doctrinæ Pelagianæ latebras excutiamus, argumenta plura eaque non con-temnenda reperiemus, quibus persuasus, judi-ces eos gratiam habitualem divinitus infusam & agnovisse & prædicasse.

Primum est quia remissionem peccatorum delinquentibus esse necessariam & à Deo im-petrandam ac dandam esse concedunt, con-stanterque profitentur. *Divinitus*, inquit Au-gustinus, *esse expianda peccata commissæ & pro eis Dominum exorandum esse fatetur* (Pelagius) *pro-pter veniam scilicet promerendam: quia id quod factum est, scilicet infectum multum ab illo laudata poten-tia natura, & voluntas hominis etiam ipso faciente, non potest*. Qua de re quia plura diximus, ne-que res ambigua est, pluribus testimonijs su-perfedeo. Atqui peccatorum remissio quæ di-vinitus impetratur omnium iudicio gratiam habitualem includit. Illa quippe est quæ re-mittit peccatum; illa aversum peccatoris ani-mum convertit ad Deum, illa emaculat & à fordidibus contractis mundum facit.

Scio dici posse & à quibusdam etiam dici, remissionem peccati quidem à Pelagianis ag-nitam, sed quatenus pœnæ dumtaxat, aut of-fensæ relaxationem dicit, non autem quatenus per eam animus interius renovatur & sancti-ficatur per habitualia dona, infusæque vir-tutes. A quibus si quæras unde istud colligant, nullum omninò locum sive Pelagianorum, sive Augustini, sive cujusquam veterum proferre possunt. Tantum hoc eis videtur esse verisimile, quia inventio ista principijs suis optimè consonat: & quia nulla videtur fuisse Pela-gianis ratio statuendi hujusmodi dona; cum actus omnes supernaturales sustulerint, qui-bus ablatis reliqua tolli necesse est.

Sed si diligenter Pelagianorum monumenta perscrutemur inveniemus ipsos non tantum peccatorum nudam remissionem, sed etiam Spiritus Sancti dona infusamque justitiam pro-fiteri. Sic enim loquitur Pelagius in *Commen-tarijs*: *Quare multa peccata dimisit abundantia donationis Spiritus Sancti? Quia multa sunt dona. Ipsa enim iustitia donatur per baptismum non ex me-rito possidetur. Ecce cum peccatorum dimissione abundantiâ donationis, multaque dona Spiritus Sancti; ecce ipsam justitiam in bap-tismate donatam confitetur. Nec minus lu-*

In Commentarijs: Quare multa peccata dimisit abundantia donationis Spiritus Sancti? Quia multa sunt dona. Ipsa enim iustitia donatur per baptismum non ex merito possidetur. Ecce cum peccatorum dimissione abundantiâ donationis, multaque dona Spiritus Sancti; ecce ipsam justitiam in bap-tismate donatam confitetur. Nec minus lu-

culentè paulò inferius ad illa verba: *Gratia Dei, vna æterna. Non dixit, inquit, similiter, stipendia iustitia, quia non est antequam remuneretur in nobis. Non enim nostro labore quæsitæ est, sed Dei munere condonata. Qua de re vide plura dicenda statim subsequenti capite.*

Duabus verò de causis ratio ipsorum nihil conficit. Quamvis enim supernaturales omnes actus repudiantur, non continè etiam habitualia illa dona tollenda sunt, cum alijs eorum usus esse possit & soleat, nisi nullæ ex eis actiones in hac vita sequerentur: ut in parvulis multisque adultis manifestum est. Ipsa enim animi renovatio & sanctificatio, primus & præcipuus gratiæ habitualis effectus est. Deinceps verò neque habitualis illa gratia est, quæ propter actus supernaturales efficiendos, juvandaque liberi arbitrii infirmitatem datur, ut opportuniore loco in refutatione Pelagianorum dogmatum demonstrabitur.

Itaque nos è contrario multis rationibus suadere possumus, eos internam illam animi renovationem quæ fit per habitualem gratiam in remissione peccatorum agnovisse. Nam in primis tametsi peccatorum remissione multa contineantur quæ mentis aliquâ considera-tione distingui possint, ut conversio animi ad Deum, maculæ sive sceditatis absterisio, recon-ciliatio seu divinæ offensæ remissio, pœnæ denique æternæ relaxatio, non tamen pro-pterea statui existimandum est, illa etiam re-ipsa à se invicem posse divelli. Nam sicut fieri non potest, quin ille qui mortaliter peccat si-mul & avertatur à Deo & ista sceditate macu-letur, eaque injuria offendat Deum, & pœnæ sive vindictæ reus efficiatur, ita quoque unum sine altero non autertur, sed unica divinæ & habitualis gratiæ infusione anima conver-titur ad Dominum Deum suum, & sceditas ex immunditiâ contracta nata tollitur, & of-fenso reconciliatur Domino, & æterna pœna removetur: & hæc omnia uno remissio-nis peccati nomine exprimentur. Ex quo fit ut qui illam simpliciter sine ulla distinctione con-fitetur, omnia illa sine quibus remissio fieri nequit, consequenter confiteatur. Et sane nullum invenitur in omnibus (quod sciam) Augustini lucubrationibus, quibus hæc de re cum Pelagianis contulit, hujus supra dictæ distinctionis indicium: sed ubicunque illam tanquam Christi gratiam proferuat, non ex eo capite reprehendit Pelagianos, quod illam di-viderent: & præcipua dignitatis prerogativa, nempe divinæ gratiæ infusione, mutilarent, sed idcirco dumtaxat, quod solum pro præ-teritis peccatis auxilium, nullum pro futuris cavendis, vincendisque, hoc est, pro meritis æternæ vitæ comparandis faterentur. Hoc autem fit per adiutorium non habitualis re-missionis, sed actuale divinæ inspirationis, qua juvatur ne concupiscentiâ post remissio-nem peccati superstitè ac tumultuante superemur, propter illud Pelagiani dici finunt; *di-mitte nobis debita nostra: propter hoc omninò dici vetant, no nos inducas in tentationem. Quæ*

oratio

oratio in tempore tērationis per totam Christi Ecclesiam non propter habitualis gratiæ adiutorium impetrandum, sed propter actuale funditur. Vnde Augustinus: *Quæ (impietas) contradicit etiam orationibus nostris, concedens quidem ut dicamus: dimite nobis debita nostra &c. Illud vero quod sequitur, ne nos inferas in tentationem, non sic accipitur tanquam Deus orandus sit, quo nos ad superandas tentationes adiuuet peccatorum.* Et alibi: *Videtisne quemadmodum non dicit necessariam misericordiam Dei ut non peccemus, sed quia peccavimus? Et paulo superius cum Pelagius dixisset voluntatem hominis non posse id quod factum est infestum facere, subiungit Sanctus Augustinus: Quare hac necessitate restat ut oret ignosci. Ut autem adiuuet ne peccet, nusquam dixit, non hic legi: mirum de hac re omnino silentium: cum oratio Dominica utrumque petendum esse commoneat &c. illud ut præterita experientur, hoc ut futura vitentur &c. Quæ quidem perpetua est Augustini contra Pelagianos querimonia, quod illud auxilium pro futuris peccatis tollerent, quod Dominica oratione assidue postulatur, hoc est actuale non habituale, Spiritus Sancti inspiratione dandum, non peccati remissione iam datum. Nam in hoc remissionis adiutorium plenum fuisse Pelagianorum cum Augustino consensum ipsemet clarissimis verbis attestatur. Eandem quippe de præteritis peccatis & futuris vitandis, ex quorum victoria merita, hoc est actus boni oriuntur, doctrinam alijs verbis tradens: *Cum dicimur Pelagiani, inquit, habere esse solam non secundum merita nostra gratiam, quæ homini peccata dimittuntur: Illam vero quæ datur in fine, id est vitam æternam, meritis nostris præcedentibus reddi, respondendum est eis. Si enim merita nostra sic intellexerint, ut etiam ipsa dona Dei esse cognoscerent, (nempe per gratiæ illius adiutorium quod oratione Dominicâ postulamus) non esset reprobanda ista sententia. Ecce non esse reprobendam istam Pelagij sententiam dicit, dummodo merita seu actus bonos dona Dei esse fateatur, hoc est, dummodo non tantum statuat voluntatis potestatem, etiam per remissionem peccati roborata, ut sola, sine alio Dei adiutorio quod precibus invocamus, merita illa quæ cavendis superandisque peccatis comparantur, posset efficere. Hoc enim est quod cum loco ex libro de natura & gratia citato dixisset: *Illud, ut præterita experientur, hoc ut futura vitentur, mox adiunxit: quod licet non fiat, nisi voluntas adsit, tamen ut fiat voluntas sola, etiam mundata per remissionem & iam justificata, non sufficit. idque non quia deest ei habitualis gratiæ adiutorium quod iam per remissionem peccati datum est, sed quia illud deest quod Catholici precibus dandum invocant: Ideo, subiungit Augustinus, pro hac re nec superflua, nec impudens Domino immolatur oratio. Nam quid stultius quam orare ut facias, quod in potestate habes? Nonne apertissime docet non esse Pelagij de remissione peccati reprobendam sententiam, dummodo adiutorium actualis gratiæ ad merita comparanda fateatur, quod Catholica***

A Ecclesia iam mundata, iam sanctificata, iam justificata, tanquam adhuc infirma & potestate cavendi peccata, & faciendi mandata carens, sibi post remissionem dandam esse precibus profiteretur? Quem suum de remissione & gratiæ infusione cum Pelagianis consensum non minus perspicue alibi tradit; cum enim hominem semi-vivum à latronibus relictum esse docuisset, & Pelagius diceret: *Sed sufficit* Serm. 2. de verb. Apost. *mibi quod in baptismo accepi remissionem omnium peccatorum, respondet Augustinus: Numquid* cap. 6. *quia deleta est iniquitas, finita est infirmitas? In rorsus verum est, deleta sunt cuncta peccata in Sacramento Baptismatis; cuncta prorsus, dicta, facta, cogitata, cuncta deleta sunt. sed hoc est quod infusum est in vi oleum & vinum &c. Nam utique error eius indultum fuit, & tamen sanatur languor in stabulo. Et in rursus: *Adhuc post integritatem remissionis accepisti remedium orationis. Vbi non ambiguis nec obscuris verbis asserit, hoc ipsum quod Pelagiani dicant, remissionem peccatorum dari à Deo, non esse aliud quam quod Scriptura dicit, vulneribus infusum in via oleum & vinum: sed præter hoc aliud adiutorium, quo in stabulo curatur esse consistendum. Quid autem est oleum & vinum nisi gratia spiritualis & habitualis ungens vulnera & roborans peccatorem? Nam Spiritus unctio pacificans hominem Deo, per oleum plerumque significari solet. Oleum, inquit Augustinus, *pacem significat, sive charitatem significat; sine charitate nulla pax est.* In Psalm. 127. *Et rursus exponens illud Psalmistæ, Caro mea* In Psalm. 108. *inmutata est propter oleum: propter gratiam, inquit, spiritalem. Vnde & Christus appellatur à Chrismate, Chrisma autem unctio est. Sive autem, addit inferius, per aquam propter abluitionem vel irrigationem, sive per oleum propter exultationem & inflammationem charitatis significetur. Spiritus Sanctus, non ideo est à se ipso diversus, quia diversa signa***

B sunt. Nec vero Augustini tantum sed etiam ipsius Pelagij verba satis manifesta sunt, si tantum fumus contentionis absciderit. Nam qui dicit, quod *potentia natura & voluntas hominis non potest id quod factum est infestum facere, nonne aperte profiteretur quod voluntas hominis non tantum non potest reatum peenæ, sed nec ipsam culpam, ipsam maculam, ipsam impietatis & profanitatis reatum, hoc est ipsum peccatum animæ medullis post actum perpetratum inhærens: eradere atque delere? Hoc est enim illud ipsum quod peccator fecit, & hoc faciendo etiam peenis obstrinxit. Hoc est, inquam, quod à se factum non potest voluntas infestum facere, sed solus Deus per gratiæ habitualis infusionem delet peenitus & infestum facit. Nam quod Pelagiani non tantum reatum peenæ, sed etiam ipsam delicti impietatem seu maculam post perpetratum peccatum in anima post actum superesse putent, ex Iuliani testificatione perspicuum est. Si semel, inquit, *aliqui idolis sacrificaverit, potest d. nec consequatur veniam premi* Lib. 6. cont. Iul. 1. 19. *impietatis commisi, & manet reatus actione finis. Nullo autem pacto fieri potest, ut maneat actio, & abscedat reatus: id est, ut demonibus sacrificare non desinat**

desinat, & tamen liber à profanitate videatur. Impietas enim commissa & profanitas, quid aliud

quam culpa & macula qua peccator premittitur, dici potest?

Ostenditur eorum de gratia habituali sententia ex effectibus ejus quasi privativis.

CAPVT XXIII.

ET quamquam ea quæ de remissione peccati dicta sunt gratiam habitualem à Pelagianis agnitam fuisse satis probent longè tamen evidentius id ostendi potest, ex effectibus quos Sacramento regenerationis assignant. Inter quos quidè peccatorum remissionem ubicunque illa reperiuntur, non tamen tanquam præcipuam aut velut semper conjunctam numerant, quia parvulis tanquam mundis & innocentibus eam nullo modo tribui arbitrantur. Sed alia dona atque effectus quos baptismo tribuunt tales ac tanti sunt, ut non possint sine infusione gratiæ habitualis intelligi. Nam ut invidiam illam frangerent, qua dicebantur parvulis negare baptismum esse necessarium, quia nulla in eis fieret peccatorum remissio, magnopere in celebrandis baptismi donis atque virtutibus occupati sunt. Nos igitur, ait Iulianus, in tantum gratiam baptismi omnibus utilem à tribus conferimus, ut cunctos qui illam non necessariam etiam parvulus putant, sereno feriamus anathemate, sed hanc gratiam locupletem spiritualibus donis credimus, quæ multis optima muneribus ac reverenda virtutibus, pro infirmarum generibus & humanorum statuum diversitatibus una tam remedium collatitice quam munerum virtute medicatur. Quæ cum admoveatur, non est mutanda pro causis. Tamen ipsa dona sua pro accedenti capacitate dispensat. Quod ideo dicit, quia adultis aliqua, parvulis nulla per baptismum eundem peccata remitti putat. Porro illa spiritalia dona ac muneribus & virtutes quibus baptismi locupletem dicit, hoc est, illi effectus, quos produunt in baptizatis, duplices sunt, alij privativi vel quasi privativi, ut mundare, purgare animam si aliqua peccati sorde vel macula contaminata sit: alij positivi, qui rursus vel absoluti sunt solum subjectum respicientes, ut efficere justum, sanctum: vel ad aliud ordinant, ut filium facere, hæ redem & hujusmodi, sub quibus omnes omnino comprehendemus ex quibus Catholici Doctores gratiam habitualem probant. Effectus enim isti omnes vel plerique formales sunt, quibus in subjecto positus, causam formalem seu ipsam formam etiam poni necesse est.

Ut igitur ab effectibus baptismi quasi privativis incipiamus, præter illum quem peccati remissionem dicimus, & facile ad pœne solius relaxationem transferri potest, Primus est, delere crimina & abstergere ubi illa reperit: atqui delitio ipsius criminis, seu impietatis, quam Iulianus actione finita manere statuit, amplius dicit quam pœnam tolli, sed ipsam peccati maculam & sordes tolli: quæ

A cum aliud nihil sint, nisi notoris privatio, non etiam nisi per aliquid positivum deleri possunt. De quo effectu sic Iulianus: Gratia Christi pro efficacissima potestate medicina, quæ criminibus, id est mala voluntatis operibus admoveatur, ita communitur subvenit, ut diversas species reatum unius vi consecrationis abstergat. Et rursus: Gratia infusa semel, uno virtutis sua impetu atque compendio diversa & plura delere crimina. Quibus locis præter criminum deletionem & abstersionem penè tot argumenta quot verba sunt, quibus probet Iulianum veram positivamque in animis gratiam conferri. Quid enim vult aliud, efficacissima potestas gratiæ, & virtus & impetus & infusio, nisi veram positivamque qualitatem omnia peccata consumentem baptizatis infundi? Illum enim Apostoli locum tractat: gratia verò ex multo delictis in iustificationem: quem etiam si non de ipsa gratia sed de baptismo à Iuliano exponi dixeris, tamen urgentissima illa verba quibus ejus energiam celebrat, non nisi veram fieri operationem in animis baptizatorum intelligi sinunt. Nam & alibi eandem baptismi efficaciam extollit: Commendans ergo hanc gratiam Iudeis quæ lex punit sceleres nec habet illam efficaciam misericorditæ quam baptismus. Item quæ: Ostendit debere illos advertere, quod lex, morum vulneribus criminetur: gratia verò efficaciter, celeriterque medicatur. Et rursus: Pronunciavit certe Apostolus episcopus operari ad collationem salutis & copiosius gratiam Salvatoris quam peccatorum Adæ.

Porro idem effectus abstergendi peccata etiam nomine purgandi & mundandi & expandi à Pelagianis exprimitur. Quæ sanè mutationem aliquam in ipso animo fieri denotant, ita ut ex sordido & maculato, mundus fiat, sicut hujusmodi loca à Catholicis Doctoribus contra hæreticos premi solent. Iulianus: In quo (baptismo) confessione brevi, actuum delicta purgantur. Et ante Iulianum Pelagius: Cum per Christi iustitiam non omnes, sed eos tantum qui illi obedire voluerint, & baptismi absolutione purgati sunt sanctificatos esse non dubium sit. Et in Epistola ad Demetriadem, nos Christi sanguine dicit expiatis atque mundatos. Et Pelagianorum omnium communis confessio à Iuliano propalata sic se habet: Scimus PLENAM PURGATIONEM per gratia ipsa mysteria (baptismi) conferri.

Secundus effectus quasi privativus est salutare seu salutem asserre. Salus enim seu sanitas animi, habitualis & positivus animi status est, cuius privatio sive defectus, est morbus & aggritudo. Sæpius expresse hunc effectum & efficaciter Iulianus: Cum peccata singula reos suos

Lib. 1. oper. imperf. f. 58

Lib. 1. oper. imperf. f. 34

Fol. 42.

Lib. 1. oper. imperf. f. 34

Lib. 2. oper. imperf. f. 33.

Ibid. f. 24

Lib. de nat. & grat. 54

In opere Hieron. & citatur ab Aug. lib.

Lib. 1. ad Bonif. c. 23.

Lib. 2. oper. imperf. l. 423.